

Masarykova univerzita Fakulta sociálních studií

Pravidla mezinárodního obchodu se zbožím

Oldřich Krpec, FSS MU

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kola mnohostranných jednání

- Ženeva 1947
  - 45000 koncesí, 10 mld. USD;
  - dopad na 20% obchodu;
- Anenecy 1949 a Torquay 1950-51
  - skromný pokrok 5 resp. 8,7 tis koncesí;
  - vyčerpávání systému „výrobek za výrobek“;
  - **nezraňující** položky, kdo již měl cla nízká, neměl co **nabídnout**...
- Ženeva 1955-56 a Dillon 1960-61 stejná pravidla i problémy...
  - přesto 1947 až 1962 snížení cel o 35%;
- Kenedy round 1963-67 (62 účastníků):
  - **lineární metoda** – původně snaha o -50%, nakonec **-35%**, AGRI dotčeno minimálně;
  - **rozvojové** země bez požadavku reciprocity;
  - sjednané koncese 40mld. USD, cla na MANU výrobky **na 10%**;
  - přijat **antidumpingový** kodex (zůstávají ostatní NTB);
- Tokio 1973-79(102 účastníků):
  - metoda **harmonizace** (vyšší cla byla snížena více);
  - koncese na 125mld. USD;
  - cla na MANU zboží snížena **o 33% na** v průměru **5%**;
  - pokrok v **NTB** a **zemědělství** velmi skromný;
- Uruguay 1986-94 (123 účastníků)
  - iniciátory EU a Kanada, **WTO** (GATS, TRIPS)
  - přijetí vícestranných dohod všemi (princip jediného závazku);
  - Ministerské konference: 1996 Singapur, 1998 Ženeva, 1999 Seattle, **2001 Doha**, 2003 Cancún, 2005 Hong-Kong, 2009 a 2011 Ženeva;

Světová obchodní organizace (WTO)

- **WTO** vzniká 1.1.1995
- 1.1.1996 končí GATT (47) jako provizorní ujednání
- GATT 47 je v podstatě inkorporován do **GATT 94**

“Marrákešská deklarace” – závěrečný dokument

Dohoda o WTO (cíle a funkce, orgány)

Příloha 1:

1A: **GATT 1994** (GATT 1947 + 19 mnohostranných dohod)

1B: **GATS** (Obchod službami)

1C: **TRIPS** (Obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví)

Příloha 2: **Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů**

Příloha 3: Mechanismus přezkoumávání obchodní politiky

Příloha 4: Vícestranné obchodní dohody

Multilaterální dohody o obchodu se zbožím

(Příloha 1A Dohody o WTO)

- [General Agreement on Tariffs and Trade \(1994\)](#)
- Agreement on Agriculture
- Sanitary and Phytosanitary Measures (XX. GATT 1994)
- Textiles and Clothing (ex. 1.1.2005)
- Technical Barriers to Trade
- Trade-Related Investment Measures (TRIMs)
- Anti-dumping (VI. GATT 1994)
- Customs valuation (VII., VIII. GATT 1994)
- Preshipment Inspection
- Rules of Origin
- Import Licensing (XI., XIII. GATT 1994)
- Subsidies and Countervailing Measures (VI., XVI. GATT)
- Safeguards (XIX. GATT)

Článek I. - *Doložka nejvyšších výhod*

- Všechny **výhody** (a přednosti, výsady, osvobození) **poskytnuté kteroukoliv smluvní stranou** jakémukoliv **výrobku z kterékoliv jiné strany** budou ihned **přiznány obdobnému výrobku** pocházejícímu **z území všech ostatních smluvních stran**.

Článek II. - Listiny koncesí

- Každá smluvní strana poskytne obchodu ostatních smluvních stran zacházení, jež nebude méně příznivé, než jak je **stanoveno** v příslušné části příslušné **listiny**, připojené k této Dohodě.
- To se **nevztahuje** na:
  - nediskriminační vnitřní **daň**
  - **antidumpingové** či vyrovnávací clo
  - **poplatky** úměrné nákladům poskytnuté služby
- Strana nezmění svůj způsob zjišťování **celní hodnoty** zboží tak, aby tím znehodnotila celní koncesi.
- **Listiny koncesí** jsou **nedílnou součástí** této smlouvy.

Článek III. - *Národní režim*

- Strany uznávají, že **vnitřní dávky a daně** nemají být uplatňovány na dovážené či domácí výrobky způsobem, jímž by se poskytovala **ochrana domácí výrobě**.
- **Výrobkům dovezeným** (ze smluvní strany) na území (jiné) smluvní strany bude poskytováno **zacházení ne méně výhodné než** jaké je poskytované **obdobným** výrobkům **domácího původu**.

Článek VI. - *Antidumpingová a vyrovnávací cla*

- Strany uznávají, že **dumping**, jímž se zboží jedné země uvádí na trh druhé země za cenu nižší, než je jeho normální hodnota, **je zavrženíhodný**, způsobí-li (nebo hrozí způsobit) **podstatnou újmu výrobního odvětví na území smluvní strany** (*existující či potenciální*).
- Cena výrobku vyváženého ze země do země je nižší než jeho normální hodnota pokud **je nižší než** při běžném obchodu **srovnatelná cena obdobného výrobku určeného pro spotřebu ve vývozní zemi**.
- Za účelem vyrovnání nebo zabránění dumpingu může smluvní strana uvalit **antidumpingové clo** nepřevyšující dumpingové rozpětí.
- **Vyrovňovací clo** nebude vybíráno vyšší částkou, než je odhadnutá **prémie či subvence**, o níž bylo zjištěno, že byla poskytnuta na zhotovení výrobu nebo vývoz výrobku v zemi původu.

(Nelze kombinovat)

Článek VII. - *Zjišťování hodnoty k celním účelům*

- *Existuje dohoda o provádění*
- Založena na **skutečné hodnotě dovezeného zboží**, nikoliv hodnotě zboží domácího původu.
- Skutečná hodnota – **cena za kterou se zboží (takové nebo obdobné) prodává při běžném obchodě v podmínkách neomezené soutěže.**

Článek VIII. - *Poplatky a formality při dovozu a vývozu*

- Omezeny na **částku odpovídající** přibližným **nákladům** na poskytnuté **služby**. Nebudou představovat ochranu domácím výrobkům.
- Závazek maximálně zjednodušit a urychlit administrativu.

Článek XI. - *Všeobecné odstranění množstevních omezení*

- **Žádné** zákazy nebo **omezení jiná než cla**, daně nebo jiné dávky, ať jsou prováděna **kvótami**, dovozními nebo vývozními **licencemi** nebo jinými opatřeními nebudou zaváděny či udržovány žádnou smluvní stranou na dovoz jakéhokoliv výrobku nebo vývoz na území jiné strany.
- **Výjimky:**
  - vývozní zákazy v případě **kritického nedostatku potravin**, nebo jiných výrobků nezbytných;
  - dovozní omezení týkajících se zemědělských výrobků, **nutné k provedení vládních opatření** (taxativní případy).

Průměrná cla (po Hong-Kongu 2005)

	„osmička“	dalších 26	LDCs
Dovozy (% světa)	67,1	26,2	2,0
Produkt (% světa)	78,1	17,5	4,4
INDU-vázané	4,1	27,6	34,3
INDU-aplikované	3,9	7,9	9,9
AGRI-vázané	13,1	65,8	62,3
AGRI-aplikované	13,4	19	17

Článek XII. - Omezení k ochraně platební bilance

- Výjimka k XI – za účelem ochrany své vnější finanční pozice a své **platební bilance** může strana omezit množství či hodnotu zboží k dovozu (*nezbytně nutný rozsah*).

Článek XIII - Nediskriminační provádění množstevních omezení

- Žádný zákaz nebo omezení dovozu či vývozu nebude uplatňován pokud nebude uplatňován na dovoz/vývoz ze/do **všech třetích zemí**.
- Při uplatňování dovozních omezení bude strana usilovat o takové rozdělení obchodu tímto výrobkem, které se co nejvíce **přiblíží podílům před zavedením omezení**.

Článek XVI. - *Subvence*

- Jestliže strana poskytuje **subvenci jež způsobuje zvýšení vývozu** nebo **snížení dovozu** jakéhokoliv výrobku, **oznámí** písemně **SMLUVNÍM STRANÁM (SS) rozsah** a povahu, odhad účinku a **okolnosti, které činí subvenci nutnou.**
- Strany **uznávají**, že poskytnutí vývozní subvence může mít **škodlivé účinky** pro jiné strany a může vyvolat poruchy obchodních zájmů a může znesnadňovat dosažení **cílů Dohody.**
- Strany by se měly vystríhat užívání **subvencí na základní produkty.** Pokud užívají subvence k zvýšení vývozu – neměl by být výsledkem **zisk většího podílu na trhu.**
- Strany přestanou od 1.1. 1958 poskytovat subvence na **jiný než základní výrobek**, jestliže by subvence měla za následek prodej výrobku pro vývoz za cenu nižší, než je cena podobného výrobku na domácím trhu.

Článek XVII. - Státní obchodní podniky

- Strana, která zřídí či udržuje státní podnik se zavazuje, že se podnik bude při svých operacích zahrnujících dovoz a vývoz řídit zásadami o nediskriminačním zacházení.
- Podniky budou provádět nákupy a prodeje pouze **podle obchodních úvah**.
- Výjimka: bezprostřední vládní spotřeba.

Článek XVIII. - Státní pomoc hospodářskému rozvoji

- Strany uznávají, že **dosažení cílů** Dohody bude **usnadněno pokračujícím rozvojem** jejich hospodářství, což platí zvláště pro strany, jejichž hospodářství může zajistit jen **nízkou životní úroveň** a které je na **počátečním stupni vývoje**;
- Tyto strany **mohou být nuceny zavádět ochranná opatření postihující dovoz** – tato opatření jsou **oprávněná, pokud usnadňují dosažení cílů Dohody** (*hospodářský rozvoj a zvyšování životní úrovně*). Tyto smluvní strany by měly používat **dodatkových výhod**, které umožní udržet dostatečnou **pružnost celních sazebníků** (*celní ochrana pro vybudování určitého odvětví*), mohou zavádět množstevní omezení na ochranu **platební bilance**;
- Za některých okolností tato opatření **nepostačí** – proto se strana s nízkou životní úrovní může **přechodně odchýlit od ustanovení ostatních článků** Dohody. Jiné strany, jejichž hospodářství je ve stavu rozvoje mohou předkládat **žádosti SS**.
- Smluvní strany uznávají, že strany s nízkou životní úrovní mají **sklon k potížím s platební bilancí**. Tyto smluvní strany mohou upravovat celkovou úroveň svých dovozů omezováním množství nebo hodnoty zboží (*opatření nepřekročí mez potřebnou k zabránění závažným následkům*).

Článek XIX. - Nouzová opatření při dovozu některých výrobků

- Jestliže se v důsledku **nepředvídaného vývoje** (a účinku závazků smluvní strany) **dovází některý výrobek** v tak zvýšeném **množství**, že to působí (či hrozí způsobit) **vážnou újmu** domácím výrobcům, bude mít strana právo *(v přiměřeném rozsahu a na dobu nutnou)* **suspendovat závazek** (koncesi).
- Než některá strana učiní opatření, **oznámí** to SS a poskytne stranám, které mají vážný zájem **konzultace** *(předběžně za kritických okolností)*. **Nedohodnou-li** se strany, mohou postižené strany po oznámení kroku SS **suspendovat koncese stejně hodnotné**.

Článek XX. - *Všeobecné výjimky*

- Pokud taková opatření **nebudou prováděny diskriminačně**, umožňuje dohoda **vždy opatření** :
  - nutná k ochraně veřejné **mravnosti**;
  - nutná k **ochraně zdraví** lidí, zvířat, rostlin;
  - týkající se dovozu/vývozu **zlata a stříbra**;
  - nutná k tomu, aby se zajistilo zachování **zákonů**;
  - učiněná k ochraně **národních památek** umělecké hodnoty;
  - k ochraně vyčerpatelných **přírodních zdrojů**...(ve spojení s omezením domácí výroby či spotřeby);
  - opatření pro distribuci **nedostatkových výrobků**...

Článek XXI. - Bezpečnostní výjimky

- Žádné ustanovení Dohody nebude vykládáno tak:
  - že by vyžadovalo podávat **informace bezpečnostního charakteru**;
  - že by zabraňovalo činit **opatření potřebné pro ochranu** podstatných zájmů **bezpečnosti** (*štěpné materiály, obchod se zbraněmi, za války*);
  - že by znemožňovalo dostát **závazkům vyplývajícím z Charty OSN** (*mír a bezpečnost*).

Článek XXIV. - Územní aplikace, celní unie, oblast volného obchodu

- Ustanovení dohody se aplikují pro **mateřská celní území**.
- Celní území je každé území pro které platí odlišná cla.
- Ustanovení dohody neznemožňují **pohraniční styk**.
- Smluvní strany uznávají, že je **žádoucí**, aby se **zvýšila** rozvíjející se **volnost obchodu dobrovolnými ujednáními** sjednanými za účelem **těsnější integrace hospodářství zemí**, které jsou stranami takovýchto dohod. Uznávají, že účelem **celní unie** aneb **oblasti volného obchodu** má být **usnadnění obchodu** mezi zúčastněnými územími a **nikoli vytváření překážek** obchodu ostatních smluvních stran s těmito územími.
- Ustanovení dohody nezabraňují **utvoření CU nebo ZVO**.
  - Cla a jiné úpravy obchodu však **nesmí být** vůči stranám, které nejsou součástí CU **vyšší** než před jejím zřízením.
  - Cla a jiné úpravy obchodu ponechané v platnosti v ZVO se nesmí zvýšit.

- Každá strana, která se rozhodne vstoupit do CU/ZVO nebo ji zřídit **oznámí** to SS.
- SS **prostudují plán** na zřízení CU/ZVO. Pokud po prostudování SS naznaží, že dohoda pravděpodobně nepovede ke zřízení CU/ZVO (nebo doba není přiměřená) vydají (navrhujícím) stranám **doporučení**. Strany ji neprovedou pokud ji nepozmění dle doporučení.
- **CU** – nahrazení dvou či více celních území jedním celním územím tak, že cla (a jiné úpravy obchodu) jsou odstraněny v podstatě pro veškerý obchod mezi zeměmi. V podstatě stejná cla jsou uplatňována každým členem unie pro obchod s územími mimo unii.
- **ZVO** – skupina celních území, ve kterých jsou cla a jiné úpravy obchodu odstraněny v podstatě pro veškerý obchod mezi členskými územími.

Článek XXVIII.- *Celně tarifní jednání*

- Strany uznávají, že **cla jsou vážnými překážkami obchodu**. Proto mají **velký význam jednání** na základě reciprocity a vzájemných výhod zaměřená na podstatné **snížení celkové úrovně cel** a jiných dovozních a vývozních dávek, zvláště pak na snížení celkové úrovně vysokých cel (prohibitivních). SS proto mohou **uspořádat občas taková jednání**.
- Tato jednání se mohou týkat **jednotlivých druhů výrobků**, nebo se řídit **mnohostrannými pravidly**. Jednání mohou být zaměřena na snížení cel, vázání cel, stropy celních sazeb. SS uznávají, že úspěch jednání bude závislý na účasti stran, jejichž obchod s ostatními tvoří podstatný podíl.

Článek XXXVI. - Obchod a rozvoj

- Mezi cíli dohody je **zvýšení životní úrovně** a postupný **rozvoj**;
- **Výnosy z vývozu** méně rozvinutých zemí jsou pro jejich rozvoj životně **důležité**;
- Existuje **velký rozdíl** mezi životní úrovní;
- Je nutno podniknout **společné činnosti** k podpoře rozvoje;
- SS mohou méně rozvinutým stranám umožnit používat **zvláštních opatření** k podpoře jejich obchodu a rozvoje;
- Je třeba **rozvíjet výnosy** z vývozu MR stran;
- **Vyvinout úsilí** aby si zajistily podíl na růstu mezinárodního obchodu;
- Vytvořit **příznivé podmínky přístupu na světové trhy základním výrobkům** z MR stran, učinit kroky pro **stabilizaci** trhů se základními výrobky a k dosažení stálých a **spravedlivých cen**;
- Rychlý rozvoj MR stran bude zajištěn **diverzifikací struktury** jejich hospodářství;
- Je důležitá **finanční podpora** rozvoji – je důležitý vztah k mezinárodním **úvěrovým institucím**;
- Vyspělé strany neočekávají **reciprocitu** za závazky ke snížení cel a jiných překážek obchodu od MR stran.

Článek XXXVII (Závazky)

- Vyspělé strany se **zavazují**:
  - **přednostně snižovat** překážky u výrobků, na nichž mají MR strany **zvláštní vývozní zájem**;
  - **zdržet se** u nich **zvyšování** či zavádění celního zatížení;
  - nečinit fiskální opatření, které by mohly významně **bránit růstu** spotřeby u takových výrobků.
- Vyspělé strany – **přihlížejí k obchodním zájmům** MR stran při zavádění obchodních **opatření**.

Děkuji za pozornost

Oldřich Krpec

krpec@mail.muni.cz

MVES FSS MU, Joštova 10, 60200
Brno

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ